Condiția romanului şi „predicatele" realismului-socialist

Şerban AXINTE*

Key-words: *condition of the novel, realist socialism, the death of the novel*

Lucrarea de față îşi propune să determine şi să analizeze succint coordonatele simulacrului de gândire teoretică referitoare la roman din perioada maximei expansiuni a realismului socialist. O contextualizare, o ancorare mai precisă în realitatea istorică a perioadei cercetate ar fi, cu siguranță, profitabilă. Dar pentru a nu amplifica dimensiunile studiului vom face trimitere direct la *Cronologia vieții literare româneşti. Perioada postbelică*, lucrare ce recompune prin intermediul presei scrise viața culturală şi ideologică a epocii. O reconstrucție multifațetată, obiectivă, „rece", care îşi propune să dovedească faptul că în literatură nu se găsesc niciodată „îngeri şi demoni în stare pură. În epocile de tranziție, ei trăiesc împreună şi, deseori, în interiorul aceluiaşi spirit" (Simion et alii 2010: V).

Moartea romanului

Istoria romanului poate fi înțeleasă ca o succesiune de crize ale romanului. Gândirea teoretică explorează datele acestei crize, creează relații între ele, de determinare, de interdeterminare, şi, potrivit lui Antoine Compagnon, îşi împlineşte menirea mai ales prin lupta înverşunată şi înviorătoare pe care o duce mereu împotriva ideilor preconcepute în studiile literare, şi prin rezistența la fel de hotărâtă pe care i-o opun ideile preconcepute.

De fiecare dată când a fost proclamată dispariția romanului, acesta a ripostat reinventându-se. Teoria a fost nevoită să facă un pas în avangardă, ca să exploreze, să lărgească domeniul posibilului, şi un altul în ariergardă, ca să-şi reamintească legile clasicizante, de care trebuie să țină cont de fiecare dată când e pusă în situația de a oferi viitorului alternativa parțială a trecutului.

În perioada interbelică s-au vehiculat formule precum „falimentul genurilor" (Sebastian 1928), „descompunerea unui gen literar" (Aderca 1928) şi, chiar, „moartea de mâine a romanului" (Ionescu 1934). Oricât au părut de hazardate, toate aceste declarații s-au dovedit a fi corecte. Sentința lui Eugen Ionescu din 1934,

* Institutul de Filologie Română „A. Philippide", Iaşi, România.

Această lucrare a fost realizată în cadrul proiectului „Valorificarea identităților culturale în procesele globale", cofinanțat de Uniunea Europeană şi Guvernul României din Fondul Social European, prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007–2013, contract de finanțare nr. POSDRU/89/1.5/S/59758

BDD-A968 © 2011 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:59:27 UTC)

„romanul va muri până în zece ani", s-a împlinit cu o precizie tulburătoare. Dar în nici un caz din motivele expuse de viitorul dramaturg:

> marele număr de romane care circulă pe piaţă încă constituie o dovadă clară că romanul va muri până în zece ani. Au devenit facile, mecanice. Mecanizate – adică moarte, ucise. […] Romanul şi poezia au decedat pentru că nu mai pot câştiga nimic. Pentru că nu se mai pot decât repeta (Ionescu 1934).

Mecanismul ce face posibilă interrelaţionarea profitabilă dintre spiritul teoriei şi cel al romanului s-a gripat o singură dată. Vorbesc despre moartea romanului în sensul oferit de Milan Kundera acestei formule:

> eu am văzut şi am trăit deja moartea romanului, moartea lui violentă (prin intermediul interdicţiilor, al cenzurii, al presiunii ideologice), în lumea unde mi-am petrecut o mare parte a vieţii şi care se numeşte de obicei totalitară. Atunci s-a văzut cu claritate că romanul era pieritor. […] În calitatea lui de model al acestei lumi, bazat pe relativitatea şi ambiguitatea lucrurilor omeneşti, romanul este incompatibil cu universul totalitar. Această incompatibilitate […] este nu numai politică sau morală, ci *ontologică*. Aceasta înseamnă: lumea bazată pe un singur Adevăr şi lumea ambiguă şi relativă a romanului sunt alcătuite, fiecare, dintr-o materie total diferită. Adevărul totalitar exclude relativitatea, îndoiala, interogaţia şi, ca atare, el nu se poate împăca niciodată cu ceea ce aş numi *spiritul romanului* (Kundera 2008: 23–24).

Teorie şi ideologie

În continuare vom încerca să determinăm coordonatele principale ale simulacrului de gândire teoretică referitoare la roman sau „funcţionabilă" şi în cazul romanului.

Czesław Miłosz a explicat de ce intelectualul (teoreticianul literar sau scriitorul) din ţările cu regim totalitar a aderat la doctrina realismului socialist. Acestuia i-a fost suprimată posibilitatea interioară de a mai crede în existenţa vreunei alternative. Respectivul fapt e confirmat de experienţa prescrisă:

> Dialectică: să prevezi că arde casa după care să torni benzină în jurul sobei. Casa va arde, previziunile mele s-au îndeplinit. Dialectică: să prevezi că arta, creaţia artistică incongruentă cu realismul socialist va fi fără valoare, după care să-l plasezi pe artist în condiţiile în care o asemenea creaţie *este* fără valoare. Previziunile sunt îndeplinite (Miłosz 1996: 28).

După cum se poate constata cu uşurinţă, ideologia rezumată în fragmentul de mai sus nu permite nici o relativizare, exclude îndoiala sau interogaţia. Faptele sunt livrate ca sigure. Perspectiva e unică, foarte îngustă, dar substituită adevărului absolut. E rodul gândirii unui filosof-istoriograf ce i-a luat locul lui Dumnezeu, artelor fiindu-le scris să i se supună entuziaste.

Carmen Muşat apreciază că deşi arta a fost mereu direct legată de context,

> nu s-a ajuns în situaţia limită de a fundamenta teoria operei de artă pe ideologie, negându-se implicit şi explicit rolul esteticului, aşa cum s-a întâmplat în discursurile pretins teoretizante ale ideologilor de serviciu din perioada proletcultistă, pentru care arta era în mod necesar şi prioritar ideologie şi nimic mai mult, servind ca instrument predilect de propagandă (Muşat 2006: 91).

BDD-A968 © 2011 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:59:27 UTC)

În condițiile fundamentării teoriei operei de artă pe ideologie, nu ne rămâne decât să reconfigurăm sintetic sistemul ideologic în cauză şi să răspundem la întrebarea „Ce este romanul? sau, mai bine zis, „Ce trebuie să fie romanul?", din perspectiva acestuia.

Funcțiile ideologiei

Ideologiei i-au fost identificate în general trei funcții: funcția *distorsionantă*, funcția *de legitimare* şi funcția *integratoare* (Cornea 2006: 351). Cu ajutorul lor vom ordona materialul pe care-l supunem analizei cu scopul de a detecta punctele de falsă convergență sau de pretinsă convergență dintre dimensiunea prospectivă a ideologiei şi teoria romanului.

Funcția *distorsionantă* este cel mai lesne de demonstrat şi de exemplificat, pentru că, deformarea adevărului şi retransmiterea lui sub o formă falsificată transpare de peste tot, din toate luările de poziție diseminate în presa vremii şi prin broşurile autonome dedicate fenomenului sau afirmate vocalic de la prezidiul unor ample manifestări literare, de genul *Primului Congres al Scriitorilor din Republica Populară Română* (18–23 iunie 1956). În cuvântul de deschidere a manifestării amintite mai sus, Mihail Sadoveanu pledează în favoarea realismului socialist, cel determinat pe principii leniniste de Maxim Gorki, „maestrul literaturii sovietice". Acest realism e considerat continuatorul curentului literar de la sfârşitul secolului al XIX-lea şi începutul secolului XX. Din expunere reiese clar un lucru. Scriitori precum Tolstoi, Turgheniev, Gogol, Balzac, Stendhal, Flaubert, Constache Negruzzi, N. Filimon, I.L.Caragiale, Ion Creangă sau Duiliu Zamfirescu nu sunt decât nişte precursori ai realismului socialist, adevăratul realism. De ce realismul socialist este adevăratul realism? Pentru că

> artistul de astăzi e om al epocii actuale şi are a vorbi în opera lui de o lume în transformare; se adresează poporului muncitor ieşit din revoluție, care construieşte socialismul. Legile artei lui, astăzi, rămân tot legile vieții. […] Dar e de la sine înțeles că arta trebuie să fie strâns legată de transformările evului nou al umanității (Sadoveanu 1956: 6).

De altfel, la data rostirii acestui discurs, astfel de afirmații nu mai aveau darul de a surprinde pe nimeni. Nu mai reprezentau decât reluări sterile ale unor „teorii" deja însuşite. N. Moraru fusese unul dintre primii care îşi adusese prinosul în desluşirea oțioaselor chestiuni de teorie literară. În opinia sa, realismul socialist, faza superioară în dezvoltarea realismului, evident, este o concepție nouă şi, în acelaşi timp, o metodă nouă în artă. Arta nu poate fi altceva decât ideologie, deoarece, ideile generale ale oamenilor se află în strânsă legătură cu interesele claselor în luptă. Artistul creează tipuri şi prezintă viața în imagini. Imaginile artistice provoacă emoții. Opera de artă nu poate să rămână indiferentă, neutră față de frământările societății. Se afirmă răspicat: „Omul de artă dă răspunsuri; prin tendința şi valoarea operei sale el devine ideolog" (Moraru 1948: 5–6).

Gradul de distorsionare nu se limitează doar la trasarea unor false echivalențe ori corespondențe între realismul secolului al XIX-lea şi realismul socialist sau între scriitor şi ideolog, ci vizează inclusiv rescrierea deformantă a unor fapte de istorie literară prin deplasarea accentului de pe componenta estetică pe funcția socială a

BDD-A968 © 2011 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:59:27 UTC)

unor opere, în special romaneşti. Prin regândirea trecutului din perspectiva ideologicului, se ajunge chiar la ridiculizarea esteticului. Realismul socialist devine, aşadar, „duşmanul declarat al diferitelor căutări estetico-formale lipsite de conţinut, acoperind sărăcia internă de idei cu forme complicate, înzorzonate, dar… goale" (Moraru 1948: 89). Acest mod de a gândi contravine flagrant regulilor artei, iar posibila angajare civică a scriitorului nu trebuie să eludeze principiile ce garantează autonomia esteticului.

Analizând cea de-a doua funcţie a ideologiei, cea *de legitimare*, Paul Cornea precizează că legitimarea satisface nevoia oricărui individ şi a oricărui grup de a-şi întemeia prestigiul şi reputaţia în propriii ochi, precum şi de a-şi consolida imaginea în ochii altora. Prin ideologie se „prezervă" şi se „magnifică" identitatea persoanei sau a grupului, printr-o serie de argumente aparente şi puncte de vedere ce se constituie într-un „sistem puternic justificativ": „Pledoaria e, de regulă, oţioasă, iar afirmaţiile sunt enunţate pe un ton peremptoriu, nu şi dovedite. Ea se adresează oamenilor deja convinşi" (Cornea 2006: 352).

„Sistemul puternic justificativ" se bazează în principal pe anumite afirmaţii tranşante menite a inhiba întemeierea oricăror alte „adevăruri" în afara celor prescrise. S-a spus de nenumărate ori că realismul socialist se sustrage legilor curentelor literare tradiţionale, pentru că, reprezintă ceva absolut nou, „o nouă metodă de creaţie, o metodă revoluţionară" (Iosifescu 1965: 156), consecinţă a unui amplu proces istoric. Afirmarea caracterului ştiinţific al realismului socialist nu reprezintă decât un alibi al imuabilităţii unor afirmaţii ce sfidează nu doar regulile artei, după cum am arătat mai sus, nu doar legile elementare ale sociologiei creaţiei, ci şi pe cele ale Ştiinţei înseşi. S-a încercat chiar o camuflare a derapajelor de la natura teoriei literare în chiar haina teoriei literare. S-a încercat mascarea gravelor erori de natură estetică chiar cu ajutorul esteticii:

> fiind vorba de un proces istoric, realismul socialist nu şi-a clarificat de la început bazele estetice. […] După revoluţie, clarificarea şi formularea principiilor ideologico-estetice ale realismului socialist s-au realizat treptat, datorită îndrumării de partid, care a înlăturat excesele într-un sens sau în altul, a combătut abaterile formaliste (Cornea 2006: 158).

Carmen Muşat consideră, pe bună dreptate, că termenul „estetică" este lipsit de conţinut, de vreme ce, realismul socialist nu a făcut altceva decât să repudieze valoarea estetică sau, în cel mai bun caz, să o ignore cu desăvârşire. Insistenţa cu care este menţionată necesitatea sublinierii conţinutului socialist al literaturii, precum şi accentul pus pe eficienţa sa în viaţa de zi cu zi, o împiedică pe cercetătoare să vorbească despre realismul socialist ca despre o *doctrină estetică*.

Cea de-a treia funcţie a ideologiei, cea *integratoare* nu are în vedere doar conţinuturi semantice, ci se constituie în primul rând ca „atitudine valorizantă, persuasiune afectivă" (Cornea 2006: 355). Aderenţii trebuie solidarizaţi. Iar apelul la „componenta iraţională", cea care poate determina într-o oarecare măsură „inconştientul colectiv", nu are cum să rămână fără urmări. Apelul continuu la întreaga paradigmă a sentimentului patriotic şi, mai ales, inocularea ideii că omul trăieşte acum în cea mai bună lume cu putinţă, după ce i s-a făcut în sfârşit dreptate – asta pe fondul unei progresive transformări a utopiei în realitate – şi insinuarea

BDD-A968 © 2011 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:59:27 UTC)

convingerii că Dumnezeu a murit ca abstracțiune intangibilă, nedeterminată şi în locul său s-a întrupat Partidul ubicuu şi omnipotent, toate acestea fac parte din arsenalul funcției integratoare. Aşadar, individului nu-i mai rămâne decât să se integreze cu entuziasm adevărului prescris. În absența spiritului critic, retorica e oricând capabilă să câştige lupta cu raționalitatea. Şi despre ce spirit critic mai putea fi vorba într-o epocă în care rolul criticii nu părea a fi altul decât acela de a se automutila şi de a-şi garanta propria dispariție. Cuvintele următoare sunt pe deplin edificatoare :

> estetica reacționară, idealistă a lui Maiorescu a fost extrem de dăunătoare culturii noastre, atât prin ea însăşi cât şi prin posteritatea ei critică reprezentată prin Lovinescu, Zarifopol ş.a. Numai printr-o respingere teoretică, temeinică, ştiințifică, a esteticii reacționare a lui Maiorescu, Lovinescu ş.a. putem stăvili aceste încercări de infiltrare a otrăvitoarei lor concepții (Georgescu 1956: 114).

Funcțiile ideologiei sunt perfect complementare. Fiecare dintre cele trei e o determinare a celorlalte. Fiecare dintre ele conține datele ce se regăsesc într-o pondere variabilă şi în celorlalte două. Din acest motiv, departajarea lor e mai mult orientativă. Nu poate fi netă. Mai ales că toate demersurile pretins teoretice pleacă de la aceleaşi premise pentru a conduce spre aceleaşi concluzii. Dezbaterea este doar simulată. Diferențele dintre opinatori se reduc la câteva modeste artificii retorice.

Definiții prospective

În condițiile fundamentării teoriei operei de artă pe ideologie, teoria romanului se reduce doar la câteva principii reclamate de mai toți opinatorii, principii care, deşi se pretind a corespunde pe deplin universaliilor perene ale artei romaneşti, nu fac decât să mărească ecartul dintre ideea de artă şi cea de roman, în condițiile arondării acestuia la „estetica” realismului socialist.

Pseudoteoriile romaneşti se găsesc sistematizate în capitolul final al unei lucrări de Dumitru Micu dedicată romanului românesc din anii construirii socialismului. Se decretează că biruințele romanului trebuie să fie, nici mai mult, nici mai puțin decât biruințele realismului socialist. Epicii i se cere să orienteze spre fenomenele esențiale, spre problemele majore ale vieții sociale, zugrăvind realitatea concret istorică în perspectiva dezvoltării ei revoluționare. Romancierii, călăuziți de învățătura partidului, trebuie să creeze opere în care viața din trecut şi din anii socialismului să fie oglindită în lumina concepției filosofice a materialismului dialectic şi istoric. Scriind despre actualitate, aceştia sunt obligați să-şi exprime nemijlocit adeziunea față de partid. Se cere imperativ regândirea ideii de obiectivitate. Forța realistă a imaginii trebuie să decurgă nu doar din consemnarea fenomenului pozitiv, ci şi din sprijinirea acestuia, din stimularea tendințelor înnoitoare. Astfel, obiectivitatea e văzută mai mult ca un impediment în calea cunoaşterii:

> în literatura cu tematică actuală, devine practic imposibilă reflectarea veridică a transformărilor socialiste, fără înțelegerea filosofică a sensului diverselor fenomene şi fără simpatie activă pentru eforturile noului de a se impune prin sfărâmarea cătuşelor stânjenitoare. Numai în cadrul realismului socialist devine posibilă exprimarea adevărului esențial al epocii în care trăim. Figura centrală a societății noastre e comunistul. Cum ar putea dezvălui cineva caracterul comunist, fără a-l

BDD-A968 © 2011 Institutul de Filologie Română „A. Philippide”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:59:27 UTC)

> cunoaşte îndeaproape, fără a percepe şi a reflecta artistic vădita, irezistibila forţă de atracţie exercitată de idealul socialist asupra imensei majorităţi a populaţiei de pe glob? (Micu1959).

Aşadar, zugrăvirea tipului de om nou e necesar să constituie idealul creaţiilor romaneşti călăuzite de realismul socialist. Dar a zugrăvi forţa pozitivă a societăţii nu ar presupune înfrumuseţarea realităţii. Pentru că, pur şi simplu, nu ar fi cazul. Omul nou tinde spre perfecţiune şi trăieşte aievea. Romancierului nu-i rămâne decât să surprindă modul specific de manifestare a trăsăturilor de caracter etern omeneşti, care răspund, bineînţeles, atitudinii comuniste în faţa vieţii. Eroul romanului trebuie să fie eminamente pozitiv, fără însă a fi un Mesia, ci un om ca toţi oamenii, supus greşelilor şi suferinţelor. Orice operă romanescă simulează umanitatea, dar doar acelea care vorbesc contemporanilor despre ei înşişi îndeplinesc pe deplin menirea artei de a potenţa conştiinţa lumii.

Realismul-socialist şi experienţa discursului oblic

În interiorul codului totalitar au existat şi anumite „derapaje" camuflate precaut în algoritmul ideologic. Un dosar dedicat romanului publicat în „Viaţa românească" în anul 1957 cuprinde articole teoretice semnate de Camil Petrescu, G. Călinescu, Marin Preda, Eugen Barbu, Al. Piru, Silvian Iosifescu, Geo Şerban, Lucian Raicu, Radu Lupan, Al. Oprea şi Al. Săndulescu. Se va vedea din analiza unor texte din acest dosar cum prin discursul oblic practicat se încearcă acomodarea a două principii contradictorii: autonomia esteticului şi dogmatismul prospectiv.

Majoritatea articolelor par a fi scrise cu intenţia de a scoate la lumină beneficiile inconturnabile ale realismului-socialist. Marin Preda îşi intitulează intervenţia din dosar *Note ocazionale în favoarea romanului realist-socialist*. Scriitorii-teoreticieni disimulează devotamentul faţă de cauză, jonglează cu terminologia obligatorie, introduc în ecuaţie cuvintele cheie ale doctrinei. Şi o fac cu simţ de răspundere, aducându-le în prim-plan, în zonele privilegiate ale textelor: titluri, paragrafe introductive, concluzii. Opiniile despre roman exprimate rămân însă doar tangenţial în perimetrul ideologic. Reuşesc să comunice de fapt contrariul a ceea ce pretind că susţin cu înflăcărare.

Marin Preda afirmă că scopul „notelor" sale este acela de a descoperi „câteva obstacole în calea romanului realist-socialist […], idei sau tendinţe care nu favorizează dezvoltarea lui cu succes" (Preda 1957). Dar aceste obstacole sunt tocmai elementele definitorii ale doctrinei în cauză:

> ideea că scriitorul trebuie să fie totodată tapiţer, tâmplar de mobile, notar, om al legii, filozof, sociolog, ideolog, iar în zilele noastre inginer, strungar, miner, ţăran activist, luptător pentru pace, orator, fizician, atomist, nu e o idee rea, dar este pândită de un risc: acela de a face cu neputinţă de găsit printre atâtea virtuţi una singură, şi anume virtutea artistului creator de imagini.

În articolul *Roman şi compoziţie*, Silvian Iosifescu critică subtil unele aspecte ale romanului epocii care, prin însăşi natura lor ar limita posibilităţile compoziţionale şi de expresie ale unor opere ce încearcă să-şi găsească locul în cadrul romanului realist socialist ce s-ar pretinde totalmente deschis varietăţii stilistice:

BDD-A968 © 2011 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:59:27 UTC)

> din toate punctele de vedere, cultul acrobației formale sau încorsetarea în procedee desuete se arată la fel de primejdioase, căci împlig iarăşi spre *dogma stilului* şi *procedeului unic* [s.n.] şi se împotrivesc varietății de stiluri pe care o pretinde dezvoltarea realismului socialist (Iosifescu 1957).

Lucian Raicu vorbeşte despre libertatea romanului de a nu se ține departe de „tendințele politice manifestate la un moment dat". Romancierul, în calitatea lui de observator al societăților se arată preocupat de tot, fiind în egală măsură nu doar povestitor şi analist, ci şi gânditor, om de ştiință, propagandist, „intelectual preocupat de viitorul omenirii". Criticul face trimitere al „îngrijorarea" manifestată de unii eseişti din Occident care consideră că această metamorfoză a romancierului reprezintă un simpton al degradării romanului. Această „îngrijorare" i se pare criticului că ar fi lipsită de temei dacă amintita metamorfoză ar porni de la o intenție bună, aceea „de a apăra structura specifică a romanului – ca gen literar independent menit să se inspire numai din sursele originare ale vieții, fără a se lăsa contaminat de tezism, de natura efemeră a sistemelor filosofice şi a teoriilor sociale şi psihologice la modă" (Raicu 1957).

Pentru a nu amplifica nejustificat importanța pe care a avut-o în epocă acest tip de discurs, nu vom mai lua în discuție alte opinii.

O moarte clinică

Am văzut, aşadar, cum întemeierea teoriei operei de artă pe suport ideologic a provocat moartea romanului, în sensul oferit de Milan Kundera acestei formulări şi din perspectiva unei definiții a genului fundamentată pe principii ontologice.

Am afirmat la început că istoria romanului poate fi înțeleasă şi ca o succesiune de „crize" ale romanului. Acelaşi lucru e valabil şi în cazul istoriei teoriilor despre roman, cel puțin la nivelul literaturii române. Gândirea teoretică şi practica romanescă s-au aflat în perioada „obsedantului deceniu" într-un „moment" de criză. „Gândirea captivă" a condus inevitabil şi către un anumit sfârşit al ierarhiilor, reclamat de confuzia valorilor. Dar, criza nu înseamnă doar semnalarea inexistenței sau diminuării unor anumite fenomene. Criza este şi semnul intrării într-o etapă nouă de cunoaştere şi creație ce are drept efect ieşirea din liniaritate, suspendarea temporară a raporturilor dintre elementele ce compun sistemul. Criza este un proces ce facilitează proliferarea ideologiilor contradictorii, iar acestea au impact nemediat asupra literaturii. Pentru că în astfel de contexte orizontul de aşteptare al receptării este şi el zdruncinat, confuzia valorilor devine o consecință aproape imposibil de evitat

Ea cauzează destructurări şi restructurări, pune sub semnul întrebării prezentul, regândeşte trecutul pentru beneficiul viitorului. Este cu precădere interesată de absorbția sau relevarea unor noi mijloace expresive. Criza reaşează valorile, purifică sângele. În ceea ce priveşte romanul, moartea lui s-a dovedit a fi până la urmă doar o moarte clinică. O resetare a funcțiilor sale vitale şi o regândire a ierarhiilor odată cu reaşezarea valorilor.

BDD-A968 © 2011 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:59:27 UTC)

Bibliografie

Aderca 1928: Felix Aderca, *Descompunerea unui gen literar*, „Universul literar", nr. 40.
Aucouturier 2001: Michel Aucouturier *Realismul socialist*, traducere de Lucia Flonta, Cluj-Napoca, Editura Dacia.
Compagnon 2007: Antoine Compagnon, *Demonul teoriei. Literatură şi bun simţ*, traducere de Gabriela Marian şi Andrei-Paul Corescu, Cluj-Napoca, Editura Echinocţiu.
Cornea 2006: Paul Cornea, *Interpretare şi raţionalitate*, Iaşi, Editura Polirom.
Georgescu 1956: Paul Georgescu, *Problemele criticii*, în *Lucrările primului Congres al Scriitorilor din Republica Populară Română*, Bucureşti, Editura de Stat pentru Literatură şi Artă.
Ionescu 1934: Eugen Ionescu, *Moartea de mâine a romanului*, „Credinţa", nr. 73.
Iosifescu 1957: Silvian Iosifescu, *Roman şi compoziţie*, „Viaţa românească", nr.6
Iosifescu 1965: Silvian Iosifescu, *Teoria literaturii*, Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică.
Kundera 2008: Milan Kundera *Arta romanului*, traducere de Simona Cioculescu, Bucureşti, Editura Humanitas.
Micu 1959: Dumitru Micu *Romanul românesc contemporan. Realizări, experienţe, direcţii de dezvoltare*, Bucureşti, Editura de Stat pentru Literatură şi Artă.
Miłosz 1996: Czesław Miłosz, *Gândirea captivă. Eseu despre logocreaţiile populare*, traducere de Constantin Geambaşu, Bucureşti, Editura Humanitas
Moraru 1948: N. Moraru *Realismul în literatură*, Bucureşti, Editura Europolis.
Muşat 2006: Carmen Muşat *Teoria literaturii – între proletcultism şi realism socialist*, în *Explorări în trecutul şi în prezentul teoriei literare româneşti* (coordonator Mircea Martin), Bucureşti, Grupul Editorial Art, p.91
Preda 1957: Marin Preda, *Note ocazionale în favoarea romanului realist-socialist*, „Viaţa românească", nr. 6
Raicu 1957: Lucian Raicu, *Romanul actual şi simţul realului*, „Viaţa românească", nr.6
Sadoveanu 1956: Mihail Sadoveanu, *Lucrările primului Congres al Scriitorilor din Republica Populară Română*, Bucureşti, Editura de Stat pentru Literatură şi Artă, p. 6.
Sebastian 1928: Mihail Sebastian, *Consideraţii asupra romanului modern (II) – Panlirismul*, „Cuvântul", nr. 895.
Simion et alii 2010: *Cronologia vieţii literare româneşti. Perioada postbelică. I. 1944–1945*, coordonator Eugen Simion, coordonare redacţională Andrei Grigor, documentare şi redactare Andrei Grigor şi Mariana Ionescu (1944), Mihai Iovănel şi Andrei Terian (1945), Bucureşti, Editura Muzeului Literaturii Române.

The Condition of the Novel and Social Realism's Predicates

This paper aims to determine the main principles of the simulacrum of theoretical thinking on the novel during the period of maximum expansion of socialist realism. The theory of the art work had become similar with ideology. For this reason, the theory of the novel is confined to just a few principles quoted by almost all the so-called theorists, principles which were held to correspond to the universals of the art of the novel, but were actually setting the novel very far from art, as they proclaimed the "aesthetics" of socialist realism. This paper discusses the views on the novel proposed by such writers and critics as Mihail Sadoveanu, N. Moraru, Silvian Iosifescu, Paul Georgescu, Dumitru Micu, Marin Preda, and Lucian Raicu.

BDD-A968 © 2011 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:59:27 UTC)